

- M. Àngels Francés Díez: *Montserrat Roig: feminisme, memòria i testimoni*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2012 (Biblioteca Serra d'Or; 448). 224 pàgs. ISBN 978-84-9883-497-0.

Vint anys després de la seua mort, Montserrat Roig protagonitza un llibre dedicat a la seua figura, un llibre rigorós i molt ben documentat que permet l'apropament a l'autora tant per part de les generacions que la van conèixer, com per part de les generacions que no, però que han pogut descobrir la seua obra a través d'estudis com aquest o altres publicats al llarg dels anys.

L'alacantina M. Àngels Francés, professora de la Universitat d'Alacant que ja va doctorar-se l'any 2008 amb una tesi sobre l'obra literària de Montserrat Roig (*Literatura i feminisme. L'hora violeta de Montserrat Roig*, Barcelona: Arola Editors, 2012), fa una radiografia exhaustiva de l'important paper de Montserrat Roig com a escriptora i com a defensora de les llibertats socials a partir de l'establiment de tres eixos que marcaran l'anàlisi de la seua figura: feminisme, memòria i testimoni, emmarcada en el context en

què aquesta visqué, marcat per la combinació entre la creació i la reivindicació; és a dir, l'escriptura literària i la lluita aferrissada per defensar els drets socials de la humanitat, principalment els de les dones. Aquests tres substantius, feminisme, memòria i testimoni, marcaran el desenvolupament d'aquest sentit homenatge a les diferents facetes de Montserrat Roig, ja que amb la lectura de l'obra de Francés s'hi descobreixen traces de la Roig periodista, de la Roig escriptora, de la Roig feminista, de la Roig mare, de la Roig lluitadora, etc. per acabar confegint el tarannà i el caràcter de la Roig dona.

El llegat de Montserrat Roig ha estat immens, ja que tal com s'entreveu en l'obra ressenyada, va ser una dona amb uns principis fermes que va lluitar pels seus ideals per intentar viure en un món millor o, si més no, intentar que el món futur pogués ser millor per a les noves generacions. Així doncs, els temes que ens presenta Francés giren al voltant de les preocupacions que Roig tenia, relacionades amb els més desfavorits de la societat, el nazisme i la seua repercussió en la humanitat, el paper del franquisme en la societat del moment i el feminisme, la seua lluita constant. Roig esdevé a través d'aquesta obra de Francés el testimoni que farà revivre la memòria, enllaçant aquesta afirmació amb els tres punts que marquen, com hem vist, el desenvolupament del llibre ressenyat.

Amb un pròleg de Montserrat Palau i una introducció de l'autora, *Montserrat Roig: feminisme, memòria i testimoni* té dues parts ben delimitades: la primera, «Montserrat Roig en el context de la Transició», serveix per situar l'escriptora en el context dels 60 als 80; la segona, «Montserrat Roig, feminisme, memòria i testimoni», abasta a través d'aquests tres ítems l'obra assagística, periodística i literària de l'escriptora i ho fa mitjançant l'anàlisi aprofundida de sis de les seues obres fonamentals: *¿Tiempo de mujer?* (1980), *Mujeres en busca de un nuevo humanismo* (1981), *Dignes que m'estimes encara que sigui mentida* (1991), *Un pensament de sal, un pessic de pebre. Dietari obert, 1990–1991* (1992), *L'agulla daurada* (1985) i *Els catalans als camps nazis* (1977).

Tal com la mateixa autora exposa «Els dos primers, *¿Tiempo de mujer?* i *Mujeres en busca de un nuevo humanismo*, ens ajudaran a entendre, especialment, l'evolució del seu pensament feminista; *Dignes que m'estimes encara que sigui mentida* continuarà amb aquest fil temàtic, però hi incorporarà, a més, profundes reflexions sobre la creació literària i la condició autorial de Roig, a més d'un capítol dedicat a la percepció espacial i emocional de la ciutat de Barcelona; *Un pensament de sal, un pessic de pebre* mesclarà les reivindicacions de gènere amb d'altres de tipus testimonial i de recuperació de la memòria històrica, temes que centraran *L'agulla daurada* i, especialment, *Els catalans*

als camps nazis. En aquests dos llibres, autobiografia, memòria i testimoni predominaran per sobre de la mirada feminista, encara que el color violeta continuarà cobrint les pàgines de totes les seues obres, més o menys perceptiblement» (Francés, 2012: 97–98).

Cinc entrevistes marquen l'impàs entre les dues parts de l'obra; unes entrevistes sentides i molt interessants que plasmen l'essència de Montserrat Roig des de diverses perspectives: familiars, amistoses, acadèmiques i professionals. Unes entrevistes que ratifiquen la personalitat de l'autora homenatjada i la funcionalitat, malgrat els anys que fa que ja no és entre nosaltres, de les seues idees i de la seua lluita, unes entrevistes transcrites que ens ajuden a conèixer detalls personals a partir de les vivències que aquesta escriptora tingué amb les persones del seu entorn més proper. Així, Albina Fransitorra, mare de l'escriptora barcelonina; Roger Sempere, fill; Pilar Aymeric, fotògrafa amiga de Roig; Josep Maria Castellet, el seu editor durant anys, i Joaquim Molas, un dels seus mestres, responen les pertinents preguntes de M. Àngels Francés per donar a conèixer la relació que els unia i per testimoniar de primera mà algunes de les qüestions més transcendents que l'escriptora va combinar al llarg de la seua vida: família, política, literatura, feminisme, interessos, compromís amb el país, etc.

La síntesi d'algunes de les obres representatives de Montserrat Roig esdevé, com ja hem dit, l'última part del llibre. En ella, M. Àngels Francés traça a mode de resum documentat els punts tractats per Roig en cadascuna de les sis publicacions de no ficció. Francés fa un repàs per la temàtica, per les aportacions de Roig, pels punts de vista, per les relacions de l'autora amb altres referents propers o llunyans, etc. per donar a conèixer al lector o a la lectora d'aquesta obra homenatge a l'escriptora barcelonina les principals característiques de la seua obra.

Amb la lectura de l'obra de Francés, el lector o la lectora podrà aprofundir en la vida de l'escriptora Montserrat Roig i podrà recordar i rememorar el compromís d'aquesta autora en la lluita per recuperar la memòria històrica i per posar so i paraules a aquelles veus silenciades durant moltes generacions. Tal com es desprèn del llibre, la vida de Roig, tant a nivell personal com professional, està impregnada de compromís: un compromís sòlid i segur, que la predisposa a implicar-se en el moment social en què viu per construir una societat millor, marcada per la visibilització de les dones en la vida diària, tant pública com privada. Roig traça i forjà les línies del feminisme català, seguint autores com Maria Aurèlia Capmany, però també essent coneixedora de la teoria feminista que es construïa fora de les fronteres del nostre país.

Així doncs, amb la lectura de *Montserrat Roig: feminisme, memòria i testimoni* els lectors i les lectores coneixeran una de les grans figures del panorama intel·lectual i literari català dels anys setanta i vuitanta, o ampliaran els continguts sobre aquesta escriptora que lluità per traçar les línies d'una societat paritària, on les dones també tenen dret a fer-se sentir i fer-se escoltar. ■

- Mònica Sales de la Cruz, Universitat Rovira i Virgili, Campus Terres de l'Ebre, Avda. Remolins, 13–15, Despatx 237, E-43500 Tortosa, <monica.sales@urv.cat>.